

Po przeczytaniu

1. Rozpoznaj i nazwij jak najwięcej przedmiotów, budynków oraz miejsc przedstawionych na mapie Polski.
2. Opowiedz, co jest atrakcją turystyczną lub kulturalną województwa, w którym mieszkasz.
3. Dowiedz się, które miasta były stolicami Polski. Zapisz ich nazwy w zeszycie. Pamiętaj o rozpoczęciu tych słów wielką literą.

Polecenia:

1. Zapisz temat w zeszycie.
2. Wybierz jedno z wymienionych miast i napisz, z czym kojarzy ci się. Kraków, Warszawa, Gdańsk, Wrocław, Toruń, Poznań.
3. Jeśli możesz wklej mapę Polski z podręcznika do zeszytu.

2. Temat: Co warto wiedzieć o naszym hymnie państwowym?

Zanim przeczytasz

- Zapoznajcie się z historią powstania polskiego hymnu. Skorzystajcie na przykład ze strony internetowej www.mkidn.gov.pl, z zakładki Kultura i dziedzictwo → Symbole narodowe. Ułóżcie kilka zdań dotyczących dziejów hymnu.

Józef Wybicki

Mazurek Dąbrowskiego

Jeszcze Polska nie zginęła,
kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
szablą odbierzemy.

Marsz, marsz, Dąbrowski¹,
z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem²
złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte³,
jak zwyciężać mamy.

Juliusz Kossak, *General Jan Henryk Dąbrowski na czele Legionów, 1882 rok*

LEKTURA
OBOWIĄZKOWA

¹ *Jan Henryk Dąbrowski* – twórca Legionów Polskich we Włoszech, biorących udział w walkach o wyzwolenie Polski na przełomie XVIII i XIX wieku.

² *Przewód* – tu: przywództwo.

³ *Napoleon Bonaparte* – generał wojsk francuskich, u których boku walczyły Legiony Polskie. Później został cesarzem Francuzów.

Opisać Polskę

Przydatne
słowa

Miłość do ojczyzny
i gotowość poświę-
cenia się dla
niej nazywamy
patriotyzmem.

Przykład użycia:
*Nasz nauczyciel
powtarza, że patrio-
tyzm to także okazy-
wanie szacunku dla
języka polskiego.*

Marsz, marsz, Dąbrowski,
z ziemi włoskiej do Polski.

Za twoim przewodem
złączym się z narodem.

Jak Czarniecki⁴ do Poznania
po szwedzkim zaborze⁵,
dla Ojczyzny ratowania
wrócim się przez morze.

Marsz, marsz, Dąbrowski,
z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
złączym się z narodem.

Już tam ojciec do swej Basi
mówi zapłakany –
słuchaj jeno⁶, pono⁷ nasi
biją w tarabany⁸.

Marsz, marsz, Dąbrowski,
z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
złączym się z narodem.

⁴ *Stefan Czarniecki* – dowódca wojsk
polskich walczących ze Szwedami w XVII wieku.
Przeprawił się przez Morze Bałtyckie i walczył na
terenie Danii.

⁵ *Zabór* – napaść na tereny obcego państwa i zajęcie
jego ziem, tu: najazd Szwedów w XVII wieku, nazy-
wany potopem szwedzkim.

⁶ *Jeno* – tylko.

⁷ *Pono* – podobno.

⁸ *Taraban* – podłużny bęben używany dawniej
w wojsku.

Po przeczytaniu

1. Wymień polskie symbole narodowe. Powiedz, dlaczego powinno się okazywać im szacunek.
2. Podaj trzy przykłady sytuacji, w których śpiewa się hymn państwowy.
3. Określ nastrój wiersza.
4. W czyim imieniu wypowiada się podmiot liryczny? Co o tym świadczy?
5. Kto jest adresatem utworu?
6. Wyjaśnij, czego dotyczą poszczególne zwrotki hymnu. Skorzystaj z przypisów.
7. Jakie oczekiwania oraz uczucia zostały wyrażone w *Mazurku Dąbrowskiego*? Przywołaj odpowiednie cytaty.

8. Znajdź w tekście hymnu słowa, których współcześnie używamy w innej formie. Zapisz te wyrazy w zeszycie i podaj ich obecne brzmienie.

Przykład:

złączym – złączymy

9. Policz sylaby w każdym wersie tekstu. Następnie odczytaj dowolną zwrotkę, dzieląc wyrazy na sylaby. Co zauważasz? Jak powtarzająca się liczba sylab może wpływać na recytację wiersza?

✉ Nowa wiadomość

Regularne powtarzanie się różnych elementów w wierszu, na przykład jednakowej liczby sylab w kolejnych wersach, nazywa się **rytmem**.

- ★ 10. Posłuchaj melodii *Mazurka Dąbrowskiego*, na przykład na stronie www.mkidn.gov.pl w zakładce Kultura i dziedzictwo → Symbole narodowe. Zapisz na kartce przymiotniki, które najtrafniej określają nastrój tej muzyki.
11. Naucz się tekstu hymnu na pamięć.

👥 Praca w grupie

12. Opracujcie w kilkusobowych zespołach plan szkolnych obchodów Dnia Flagi Rzeczypospolitej Polskiej, który przypada 2 maja.
- Zastanówcie się, jaka muzyka będzie odpowiednia. Jak powinniście się ubrać z okazji tego święta? W jaki sposób możecie ozdobić szkolne korytarze?
 - Zadbajcie o to, aby Wasze pomysły oddawały radosny charakter święta.

👤 Wśród ludzi

Od czasu do czasu uczestniczymy w uroczystościach, na których pojawiają się polskie symbole narodowe lub śpiewa się hymn. Jak należy się zachować w takiej sytuacji?

- Podczas śpiewania hymnu stój na baczność, czyli w pozycji wyprostowanej z rękami opuszczonymi i przylegającymi do boków. Podobnie zachowaj się, gdy ktoś wnosi flagę Polski lub sztandar Twojej szkoły.
 - Kiedy ktoś wygłasza przemówienie, nie rozmawiaj i staraj się słuchać w skupieniu.
 - Pamiętaj, że żucie gumy oraz trzymanie rąk w kieszeniach podczas oficjalnych uroczystości jest niekulturalne.
- ⚙️ Poszukaj w internecie informacji o najważniejszych świętach narodowych w Polsce. Zapisz ich nazwy w zeszycie.

Polecenia:

1. Zapisz temat w zeszycie.
2. Wypisz polskie symbole narodowe.
3. Wysłuchaj, czytanego na głos przez rodzica, treści hymnu narodowego.
4. Zrób pol. 2, 3 i 4, 5.
5. Jaką postawę przyjmujemy podczas śpiewania hymnu?

3., 4. Temat: Obrazy słowem malowane.

Spotkanie z lekturą

Pan Tadeusz

O lekturze słów kilka

Pana Tadeusza nazywa się opowieścią o Polsce. Adam Mickiewicz pisał ten utwór, przebywając za granicą. Starał się zawrzeć w jego wersach swoją tęsknotę za ojczyzną i dobre wspomnienia o niej. Poeta przedstawił szczegółowo dawne zwyczaje polskiej szlachty, jej rozrywki, stroje, a nawet przepisy na tradycyjne potrawy, takie jak bigos. Wiele miejsca poświęcił także opisom przyrody. Krajobrazy przedstawione w *Panu Tadeuszu* należą do najpiękniejszych opisów w literaturze polskiej. Mickiewicz doskonale potrafił uchwycić słowami barwy, kształty, dźwięki i zapachy opisywanego świata, zupełnie jakby był malarzem, który tworzy obraz.

Adam Mickiewicz (lata życia: 1798–1855)

Pisarz uważany za jednego z najważniejszych twórców polskiej kultury. Przez lata przebywał na emigracji, między innymi w Paryżu. To właśnie tu napisał *Pana Tadeusza*, czyli *Ostatni zajazd na Litwie*. Do innych znanych utworów poety należą również: *Dziady*, ballady *Romantyczność*, *Pani Twardowska* oraz *Oda do młodości*, *Przyjaciele*.

Na dużym ekranie

Na podstawie utworu Adama Mickiewicza powstał film *Pan Tadeusz* w reżyserii Andrzeja Wajdy – ekranizacja pełna dynamicznych, burzliwych wydarzeń, a zarazem wyróżniająca się humorem, urokiem i poetycką magią. Opisy przyrody znane z utworu pisarza zostały oddane za pomocą obrazów filmowych.

Pan Tadeusz, reżyseria Andrzej Wajda, 1999 rok

Ciekawostka

Na kartach *Pana Tadeusza* Adam Mickiewicz wymienił aż... 96 nazw gatunków roślin oraz 63 nazwy zwierząt, w tym 31 nazw ptaków.

Polecenia:

1. Zapisz temat w zeszyte.
2. Zapoznaj się z informacjami z podręcznika na temat „Pana Tadeusza”. Możesz wkleić je do zeszytu.

Zanim przeczytasz

- Wymień skojarzenia związane ze słowem *chmura*.
- Posłuchaj wzorcowego odczytania tekstu. Podczas słuchania zwróć uwagę na opisywane widoki.

Adam Mickiewicz
Pan Tadeusz

Fragment

Te Państwa niebo włoskie, jak o nim słyszałem,
 Błękitne, czyste, wszak to jak zamarzła woda!
 Czyż nie piękniejsze stokroć¹ wiatr i niepogoda?
 U nas dość głowę podnieść: ileż to widoków!
 Ileż scen i obrazów z samej gry obłoków!
 Bo każda chmura inna: na przykład jesienna
 Pełźnie jak żółw leniwa, ulewą brzemienna²
 I z nieba aż do ziemi spuszcza długie smugi
 Jak rozwite³ warkocze, to są deszczu strugi;
 Chmura z gradem jak balon szybko z wiatrem leci,
 Krągła, ciemnobłękitna, w środku żółto świeci,
 Szum wielki słychać wkoło. Nawet te codzienne,
 Patrzenie Państwo, te białe chmurki, jak odmienne!
 Zrazu⁴ jak stada dzikich gęsi lub łabędzi,
 A z tyłu wiatr jak sokół do kupy je pędzi;
 Ściskają się, grubieją, rosną, nowe dziwy!
 Dostają krzywych karków, rozpuszczają grzywy,
 Wysuwają nóg rzędy i po niebios sklepie⁵

¹ *Stokroć* – sto razy, stokrotnie; także w znaczeniu: wiele, mnóstwo razy.

² *Brzemienna* – ważna, obciążona, doniosła, znacząca; dawniej: *kobieta brzemienna* mówiono o kobiecie w ciąży.

³ *Rozwite* – dziś: rozwinięte, rozpuszczone, rozplecione.

⁴ *Zrazu* – dziś: najpierw, na początku.

⁵ *Po niebios sklepie* – po sklepieniu niebieskim, czyli niebie.

O lekturze słów kilka

Przedstawiony fragment *Pana Tadeusza* to wypowiedź tytułowego bohatera wygłoszona w odpowiedzi na zachwyty nad pięknem włoskiego nieba.

Przydatne
słowa

O osobie, która marzy, fantazjuje, rozmyśla, planuje w oderwaniu od rzeczywistości, powiemy, że **chodzi z głową w chmurach**.

Przykład użycia:
Marceli chodzi z głową w chmurach – *wiecznie o wszystkim zapomina*.

Przelatują jak tabun⁶ rumaków po stepie⁷:
 Wszystkie białe jak srebro, zmieszały się – nagle
 Z ich karków rosną maszty, z grzyw szerokie żagle,
 Tabun zmienia się w okręt i wspaniale płynie
 Cicho, z wolna, po niebios błękitnej równinie!

⁶ *Tabun* – stado, gromada, tłum.

⁷ *Step* – równina pokryta trawą.

Po przeczytaniu

1. Jakie jest włoskie niebo? Do czego Tadeusz je porównuje?
 → **Przypomnij sobie: porównanie, s. 338**
2. Dlaczego, według tytułowego bohatera, ojczyste niebo jest piękniejsze od włoskiego?
3. Jakie trzy sceny z udziałem obłoków opisuje Tadeusz? Wymyślcie dla każdej z nich tytuł.
4. Do czego zostały porównane chmury w każdej scenie?
5. Co można powiedzieć o opisywanych chmurach? Uzupełnij tabelę.

Rodzaje chmur	Przymiotniki określające kształt, kolor, cechy	Czasowniki opisujące, co się z nimi dzieje
Chmura jesienna	?	?
Chmura gradowa	?	?
Białe chmurki	?	?

6. Co to znaczy, że białe chmurki *dostają krzywych karków, rozpuszczają grzywy, / Wysuwają nóg rzędy*? Czyje cechy zostały im nadane? Jak nazywa się ten środek wyrazu? → **Przypomnij sobie: ożywienie, s. 338**

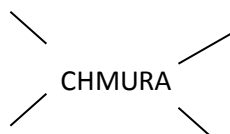
Praca twórcza

7. Przyjrzyj się fotografiom przedstawiającym chmury. Zastanów się, co przypominają Ci ich kształty. Utwórz porównania, za pomocą których opiszesz przedstawione obłoki.

Polecenia:

1. Wymień skojarzenia ze słowem chmura

2. Odstuchaj fragmentu „Pana Tadeusza”
3. Zrób pol. 1, 4 i 5.

5. Temat: Do czego służy przysłówek?

Bliżej języka

Jaką funkcję pełni przysłówek?

Na rozgrzewkę

- Wykonaj polecenia: najpierw z pierwszego zestawu, a następnie – z drugiego. Jak zmienił się sposób przedstawiania przez Ciebie poszczególnych czynności? Wyjaśnij przyczynę tych zmian.

Zestaw I: Uśmiechnij się. Kłaśnij trzy razy w dłonie. Podskocz.

Zestaw II: Uśmiechnij się szeroko. Kłaśnij głośno trzy razy w dłonie. Podskocz wysoko.

Nowa wiadomość

Przysłówki to wyrazy, które określają okoliczności i sposoby wykonywania czynności. Odpowiadają na pytania **jak?**, **gdzie?**, **kiedy?**. W zdaniach łączą się z czasownikami. Przysłówek jest nieodmienną częścią mowy.

Przykłady:

walczyli (jak?) dzielnie, mieszkacie (gdzie?) blisko, wstanę (kiedy?) wcześnie

- Wiele przysłówek pochodzi od przymiotników.

Przykłady:

pięknie (piękny), szybko (szybki), mocno (mocny)

- Niektóre przysłówki nie pochodzą od przymiotników.

Przykłady:

zniecierpliwienie, bardzo, natychmiast

Czas na ćwiczenia

1. Połącz w pary czasowniki i przysłówki. Ułóż zdanie z jednym z powstałych zwrotów.

leci, planuje, myśli, śmieje się

wesoło, wysoko, szczegółowo, poważnie

2. Podaj przysłówki o przeciwstawnym znaczeniu.

nudno opowiada – ? opowiada

? się uczy – źle się uczy

ładnie wygląda – ? wygląda

? mówi – głośno mówi

? pisze – niechlujnie pisze

Przysłówek

3. Ułóż zdanie do każdej fotografii. W każdym z nich uwzględnij informacje o okolicznościach wykonania czynności. Skorzystaj z pytań pod zdjęciami.

jak? gdzie?

kiedy? jak?

4. Uzupełnij zdania przysłówkami utworzonymi od podanych w nawiasach przymiotników.

Podróżny nie boi się, że zabłądzi, tylko (odważny) [?] idzie przed siebie.

Potrafi dosięgnąć aż do sufitu, a więc naprawdę (wysoki) [?].

Bardzo (mocny) [?] zacisnąłem w rękach grubą linę żeglarską.

Ten krajobraz będzie (piękny) [?] wyglądać na zdjęciu.

- ★ 5. Przekształć zdania tak, aby przymiotniki zastąpić pochodzącymi od nich przysłówkami.

Przykład:

W okularach wydajesz się dorosły.

W okularach wyglądasz dorośle.

Pomalowałem doniczkę na kolor fioletowy.

Moja babcia ma słaby słuch.

Podoba mi się, że jesteś uczciwa.

Słońce sprawia, że jesteśmy weseli.

6. Odczytaj wypowiedzi bohaterów komiksu. Uzupełnij je odpowiednimi przysłówkami.

162

Polecenia:

1. Zapisz temat w zeszycie.
2. Wklej do zeszytu informacje z podręcznika (jeśli możesz).
3. Zabawa dydaktyczna:

Dopisz do każdego z czasowników jak najwięcej określeń odpowiadających na poszczególne pytania

Mówić (jak?)

Stać (gdzie?)

Spotkać się (kiedy?)

4. Zabawa ruchowa:

Stań z rodzicem w parze naprzeciw siebie. Jedna osoba prosi drugą o wykonanie dowolnej czynności, np. zaśpiewanie, zatańczenie, zrobienie trzech przysiadów. W poleceniu musi się znaleźć wyraz określający sposób wykonania zadania, odpowiadający na pytanie: *jak?*